

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (KETVIRTOJI KOLEGIJA) SPRENDIMAS

2018 m. rugsėjo 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio ir papildomos apsaugos politika – Direktyva 2013/32/ES – 46 straipsnis – Direktyva 2008/115/EB – 13 straipsnis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 18 straipsnis, 19 straipsnio 2 dalis ir 47 straipsnis – Teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę – Negražinimo principas – Sprendimas, kuriuo atmetamas tarptautinės apsaugos prašymas ir nustatoma prievolė grįžti – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas bylų nagrinėjimas antrosios instancijos teisme – Savaiminis stabdomasis poveikis, kurį turi tik pirmosios instancijos teisme pateiktas skundas“

Byloje C-180/17

dėl 2017 m. kovo 29 d. *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2017 m. balandžio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

X,

Y

prieš

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe ir C. Lycourgos,

generalinis advokatas Y. Bot,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- X ir Y, atstovaujamų advokato J. Pieters,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos J. Langer, M. K. Bulterman ir H. S. Gijzen,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs, C. Pochet ir C. Van Lul,

* Proceso kalba: nyderlandų.

- Estijos vyriausybės, atstovaujamos N. Grünberg,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga, M. Condou-Durande ir G. Wils,

susipažinęs su 2018 m. sausio 24 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija) (OL L 180, 2013, p. 60) 46 straipsnio ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 13 straipsnio, aiškinamų atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant X ir Y ginčą su *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (Saugumo ir teisingumo reikalų valstybės sekretorius, Nyderlandai) dėl sprendimo atmesti X ir Y tarptautinės apsaugos prašymus ir jiems skirtus sprendimus grąžinti.

Teisinis pagrindas

Konvencija dėl pabėgėlių statuso

- 3 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso [(*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 t., p. 137, Nr. 2545, 1954)], papildytos Protokolu dėl pabėgėlių statuso, priimtu 1967 m. sausio 31 d. Niujorke ir įsigaliojusiu 1967 m. spalio 4 d. (toliau – Ženevos konvencija), 33 straipsnio „Draudimas išsiųsti pabėgėlius arba juos priverstinai grąžinti“ 1 dalyje numatyta:

„Nė viena Susitariančioji valstybė jokių būdu neišsiunčia ir negrąžina pabėgėlio į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų.“

EŽTK

- 4 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 3 straipsnyje „Kankinimo uždraudimas“ numatyta:

Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.“

- 5 Šios konvencijos 13 straipsnis suformuluotas taip:

„Kiekvienas, kurio teisės ir laisvės, pripažintos šioje Konvencijoje, yra pažeistos, turi teisę pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone kreipdamasis į valstybės instituciją, nepriklausomai nuo to, ar tą pažeidimą padarė asmenys, eidami savo oficialias pareigas.“

Sąjungos teisė

Direktyva 2013/32

6 Direktyvos 2013/32 12 ir 60 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(12) pagrindinis šios direktyvos tikslas – nustatyti papildomus tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse reikalavimus, siekiant Sąjungoje sukurti bendrą prieglobsčio suteikimo tvarką;

<...>

(60) šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, kurie pripažinti Chartijoje. <...>“

7 Šios direktyvos 3 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma visiems tarptautinės apsaugos prašymams, pateiktiems valstybių narių teritorijoje, įskaitant pasienį, teritorinius vandenis arba tranzito zonas, ir tarptautinės apsaugos panaikinimui.“

8 Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje „Teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kuria galėtų naudotis teisme, kad galėtų apskųsti:

a) sprendimą, priimtą dėl tarptautinės apsaugos prašymo, įskaitant sprendimą:

i) laikyti prašymą nepagrįstu, kad būtų suteiktas pabėgėlio statusas ir (arba) papildomos apsaugos statusas;

<...>

3. Kad būtų laikomasi 1 dalies, valstybės narės užtikrina, jog taikant veiksmingą teisių gynimo priemonę būtų numatytas išsamus ir *ex nunc* faktinis ir teisinis tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimas, įskaitant, atitinkamais atvejais, nagrinėjimą pagal [2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos] direktyvą 2011/95/ES [dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9)], bent vykdant apeliacines procedūras pirmosios instancijos teisme.

<...>

5. Nedarydamos poveikio 6 daliai, valstybės narės leidžia prašytojams likti jų teritorijoje, kol baigiasi laikotarpis, per kurį jie gali pasinaudoti teise į veiksmingą teisių gynimo priemonę, ir, kai tokia teise per tą laikotarpį buvo pasinaudota – kol laukiama priemonės rezultato.

6. Kai sprendimas:

a) laikyti prašymą akivaizdžiai nepagrįstu pagal 32 straipsnio 2 dalį arba nepagrįstu išnagrinėjus pagal 31 straipsnio 8 dalį, išskyrus atvejus, kai šie sprendimai pagrįsti 31 straipsnio 8 dalies h punkte nurodytomis aplinkybėmis;

b) prašymą laikyti nepriimtinu pagal 33 straipsnio 2 dalies a, b arba d punktą;

- c) atsisakyti dar kartą pradėti nagrinėti prašytojo bylą po to, kai ji buvo nutraukta pagal 28 straipsnį, arba
- d) nenagrinėti arba išsamiai nenagrinėti prašymo pagal 39 straipsnį,

atitinkamo prašytojo prašymu arba *ex officio* teismas turi įgaliojimus priimti sprendimą, ar prašytojas gali likti valstybės narės teritorijoje, jeigu tokiu sprendimu panaikinama prašytojo teisė likti valstybėje narėje ir kai nacionalinėje teisėje nenumatyta teisė likti valstybėje narėje, kol laukiama teisių gynimo priemonės rezultato.“

<...>“

Direktyva 2008/115

- 9 Direktyvos 2008/115 2, 4 ir 24 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(2) 2004 m. lapkričio 4 ir 5 d. Briuselio Europos Vadovų Taryba paragino suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintiniais asmenimis būtų elgiamasi žmoniškai ir kad būtų gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas.

<...>

(4) Turi būti nustatytos aiškios, suprantamos ir teisingos taisyklės siekiant sukurti efektyvią grąžinimo politiką kaip privalomą gerai veikiančios migracijos politikos elementą.

<...>

(24) Šioje direktyvoje atsižvelgiama į pagrindines teises ir laikomasi principų, pripažįstamų visų pirma [Chartijoje].“

- 10 Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje.

- 11 Minėtos direktyvos 3 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

<...>

„4) sprendimas grąžinti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti;

<...>“

- 12 Direktyvos 2008/115 12 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Sprendimai grąžinti ir, jei tokie priimti, sprendimai uždrausti atvykti bei sprendimai dėl išsiuntimo priimami raštu pateikiant faktines ir teises priežastis, taip pat informaciją apie galimas teises gynimo priemones.

<...>“

13 Šios direktyvos 13 straipsnis „Administraciniai mokesčiai“ suformuluotas taip:

„1. Atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskųsti ar peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, kompetentingame teisme arba kitoje administracinėje institucijoje ar kompetentingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojami nepriklausomumo apsaugos priemonėmis.

2. 1 dalyje minėta institucija ar įstaiga turi įgaliojimus peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, įskaitant galimybę laikinai sustabdyti jų vykdymą, išskyrus atvejus, kai laikinas sustabdymas jau taikomas pagal nacionalinės teisės aktus.

<...>“

Nyderlandų teisė

14 Pagal Nyderlandų teisę pirmojoje instancijoje – *rechtbank* (apylinkės teismas, Nyderlandai) – paduotas skundas dėl saugumo ir teisingumo valstybės sekretoriaus sprendimo tarptautinės apsaugos srityje turi savaiminį stabdomąjį poveikį. Nors ir galima pateikti apeliacinį skundą dėl *rechtbank* (apylinkės teismas) sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatoma prievolė grįžti, apeliacinis procesas neturi savaiminio stabdomojo poveikio. Tačiau galima prašyti *Raad van State voorzieningenrechter* (Valstybės Taryba, laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas, Nyderlandai) imtis laikinųjų apsaugos priemonių, be kita ko, kad būtų išvengta išsiuntimo, kol vyksta apeliacinė procedūra. Šis prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones neturi savaiminio stabdomojo poveikio.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 X ir Y (Rusijos piliečiai) gavo pranešimą apie sprendimus atsisakyti patenkinti jų tarptautinės apsaugos prašymus ir nustatyti jiems prievolę grįžti. Šiuos sprendimus jie apskundė *rechtbank den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai), šis skundas atmetė; dėl tokio teismo sprendimo jie pateikė apeliacinį skundą (Valstybės Taryba). Kadangi apeliacinis skundas neturi savaiminio stabdomojo poveikio, jie paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kol bus priimtas sprendimas iš esmės. Minėtas teismas patenkino prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir nusprendė, kad X ir Y negali būti išsiunčiami iš šalies, kol nesibaigęs apeliacinis procesas. Tačiau sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą minėtas teismas nurodo, kad laikinųjų apsaugos priemonių taikymas buvo pagrįstas būtinybe išvengti X ir Y išsiuntimo, kol Teisingumo Teismas priims sprendimą dėl prejudicinių klausimų ir nuspręs toliau taikyti šias laikinąsias apsaugos priemones (atsižvelgiant į Teisingumo Teismo atsakymus).

16 Šiomis aplinkybėmis *Raad van State* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2008/115 13 straipsnis, siejamas su Chartijos 4, 18 straipsniais, 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad apeliacinis skundas, jeigu toks numatytas pagal nacionalinę teisę procedūroje dėl sprendimo, kuriame suformuluotas sprendimas grąžinti, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 4 punktą, pagal Sąjungos teisę turi turėti savaiminį stabdomąjį poveikį, jeigu trečiosios šalies pilietis nurodo, kad dėl sprendimo grąžinti vykdymo kyla didelė grėsmė, jog bus pažeistas negrąžinimo principas? Kitaip tariant, ar tokie atvejai per apeliaciniam skundui paduoti skirtą terminą arba – jei apeliacinis skundas paduotas – kol nepriimamas sprendimas dėl šio apeliacinio skundo, atitinkamo trečiosios šalies piliečio išsiuntimas neturi būti vykdomas, neįpareigojant atitinkamo trečiosios šalies piliečio pateikti dėl to atskirą prašymą?

2. Ar Direktyvos 2013/32 46 straipsnis, siejamas su Chartijos 4, 18 straipsniais, 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad apeliacinis skundas, jeigu toks numatytas pagal nacionalinę teisę procedūroje dėl prašymo pripažinti tarptautinę apsaugą atmetimo, pagal Sąjungos teisę turi turėti savaiminį stabdomąjį poveikį? Kitaip tariant, ar tokiu atveju per apeliaciniam skundui paduoti skirtą terminą arba – jei apeliacinis skundas paduotas – kol nepriimamas sprendimas dėl šio apeliacinio skundo, atitinkamo trečiosios šalies piliečio išsiuntimas neturi būti vykdomas, neįpareigojant atitinkamo trečiosios šalies piliečio pateikti dėl to atskirą prašymą?
3. Ar tam, kad būtų minėtas savaiminis stabdomasis poveikis, svarbu išsiaiškinti dar ir tai, ar tarptautinės apsaugos prašymas, kuris buvo pagrindas nagrinėti skundą ginčo teisenos tvarka ir pradėti apeliacinį procesą, buvo atmestas dėl vienos iš Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 6 dalyje nurodytų priežasčių? Ar reikalavimas taikomas visų rūšių sprendimams prieglobsčio srityje, numatytiems šioje direktyvoje?“

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

- 17 Belgijos vyriausybė tvirtina, jog Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į pateiktus klausimus dėl to, kad šių klausimų dalykas, t. y. galimybė pateikti apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų, susijusių su tokiais kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama sprendimais, ir sprendimas prireikus suteikti tokiam apeliaciniam skundui savaiminį stabdomąjį poveikį, priklauso išimtinai valstybių narių kompetencijai.
- 18 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje įtvirtintos nuostatos, reglamentuojančios teisę į veiksmingą teisių gynimą dėl sprendimų, kuriais kompetentingos valstybių narių institucijos atsisako patenkinti prašymus dėl tarptautinės apsaugos ir nustato prašytojams prievolę grįžti, kaip antai sprendimų, dėl kurių pateikti skundai pagrindinėje byloje.
- 19 Kiek tai susiję su klausimu, ar galimybė pateikti apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų, susijusių su minėtais sprendimais, ir sprendimas prireikus suteikti šiai teisių gynimo priemonei savaiminį stabdomąjį poveikį priklauso išimtinai valstybių narių kompetencijai, pažymėtina, kad šis klausimas neatskiriama susijęs su atsakymais į pateiktus klausimus, kuriuose konkrečiai nagrinėjama Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje numatyta teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę, aiškinama atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnyje, 19 straipsnio 2 dalyje ir 47 straipsnyje įtvirtintas garantijas. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į šiuos klausimus (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 7 d. Sprendimo *X ir X*, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, 37 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- 20 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2013/32 46 straipsnį ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnį, aiškinamus atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad pagal šias nuostatas draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatyti prievolę grįžti, bet šiai teisių gynimo priemonei nesuteikiama savaiminio stabdomojo poveikio, nors suinteresuotasis asmuo ir nurodo didelę grėsmę, jog bus pažeistas negrąžinimo principas.

- 21 Pagal Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kurią galėtų panaudoti teisme, kad galėtų, be kita ko, apskūsti sprendimą atmesti jų tarptautinės apsaugos prašymą. Pagal šios direktyvos 46 straipsnio 3 dalies formuluotę, kad būtų laikomasi 1 dalies, valstybės narės užtikrina, kad taikant veiksmingą teisių gynimo priemonę būtų numatytas išsamus ir *ex nunc* faktinis ir teisinis nagrinėjimas, atitinkamai atvejais įskaitant tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimą pagal Direktyvą 2011/95, bent nagrinėjant skundus pirmosios instancijos teisme. Pagal Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 5 dalį valstybės narės leidžia prašytojams likti jų teritorijoje, kol baigiasi laikotarpis, per kurį jie gali pasinaudoti teise į veiksmingą teisių gynimo priemonę, ir, kai tokia teise per tą laikotarpį buvo pasinaudota, – kol laukiama priemonės rezultato.
- 22 Pagal Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalimi, atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskūsti sprendimą, susijusį su jo grąžinimu, kompetentingame teisme arba kitoje administracinėje institucijoje ar kompetentingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojami nepriklausomumo apsaugos priemonėmis.
- 23 Taigi net jei pagal direktyvų 2013/32 ir 2008/115 nuostatas valstybės narės privalo numatyti teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę dėl sprendimų atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir dėl sprendimų grąžinti, nė vienoje iš šių nuostatų nenumatyta, kad tarptautinės apsaugos prašytojams, kurių skundai dėl sprendimo atmesti jų prašymą ir dėl sprendimo grąžinti buvo atmesti pirmojoje instancijoje, valstybės narės suteikia teisę pateikti apeliacinį skundą, ir tuo labiau nenumatyta, kad pasinaudojus tokia teise atsiranda savaiminis stabdomasis poveikis.
- 24 Tokių reikalavimų negalima kildinti iš bendros šių direktyvų struktūros ir tikslo. Iš tiesų minėtų direktyvų tikslas, kaip matyti iš Direktyvos 2013/32 12 konstatuojamosios dalies, – iš esmės nustatyti papildomus tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse reikalavimus, siekiant Sąjungoje sukurti bendrą prieglobsčio suteikimo tvarką, ir, kaip matyti iš Direktyvos 2008/115 2 ir 4 konstatuojamųjų dalių, – suformuoti veiksmingą išsiuntimo ir repatriacijos politiką, visapusiškai laikantis pagrindinių teisių ir gerbiant atitinkamų asmenų orumą (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 48 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Tačiau iš minėtų direktyvų konstatuojamųjų dalių nematyti, kad šių direktyvų tikslas – įpareigoti valstybes nares užtikrinti bylų nagrinėjimą antrosios instancijos teisme.
- 25 Be to, kiek tai susiję su Direktyva 2013/32, pareiga užtikrinti veiksmingą teisių gynimo priemonę aiškiai susijusi, kaip matyti iš šios direktyvos 46 straipsnio 3 dalies, su „apeliacin[ėmis] procedūr[omis] pirmosios instancijos teisme“. Tiek, kiek minėtas teismas privalo atlikti išsamų ir *ex nunc* faktinį ir teisinį tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimą, ši pareiga susijusi tik su pirmosios instancijos teismo proceso eiga. Todėl ši pareiga, atsižvelgiant į minėtos direktyvos tikslą, negali būti aiškinama nei kaip valstybių narių įpareigojimas užtikrinti bylų nagrinėjimą antrosios instancijos teisme, nei kaip valstybių narių įpareigojimas numatyti konkretų tokios proceso eigos įdiegimą.
- 26 Taigi nors, kaip patvirtina Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalyje nurodytas žodis „bent“, kiek tai susiję su sprendimais atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, pagal Sąjungos teisę nedraudžiama valstybei narei numatyti, kad skundai dėl sprendimų atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir sprendimų grąžinti būtų nagrinėjami antrosios instancijos teisme, direktyvose 2013/32 ir 2008/115 nėra jokios nuostatos, skirtos tokiam bylų nagrinėjimui antrosios instancijos teisme užtikrinti ir organizuoti. Visų pirma, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 41 punkte, nei iš šių direktyvų nuostatų, nei iš bendros jų struktūros ar tikslo negalima spręsti, kad tada, kai valstybė narė numato galimybę ginčyti tokius sprendimus antrosios instancijos teisme, vykstantis apeliacinis procesas būtina turi turėti savaiminį stabdomąjį poveikį prašytojo pateiktam skundui.

- 27 Vis dėlto reikia pažymėti, kad Direktyvą 2008/115, kaip ir Direktyvą 2013/32, reikia aiškinti, kaip tai matyti iš pirmosios direktyvos 24 konstatuojamosios dalies ir antrosios direktyvos 60 konstatuojamosios dalies, paisant visų pirma Chartijoje pripažintų pagrindinių teisių ir principų (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 51 punktą).
- 28 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad jei valstybė nusprendžia grąžinti tarptautinės apsaugos prašytoją į šalį, kurioje jam gresia realus pavojus patirti Chartijos 18 straipsniu, siejama su Konvencijos dėl pabėgėlių statuso, papildytos su tuo susijusiu protokolu, 33 straipsniu, arba Chartijos 19 straipsnio 2 dalimi draudžiamą elgesį, pagal šios Chartijos 47 straipsnyje numatytą teisę į veiksmingą teisminę gynybą reikalaujama, kad toks prašytojas turėtų galimybę pasinaudoti teisių gynimo priemone, turinčia stabdomąjį poveikį, siekiant užtikrinti, kad nebūtų įvykdytas sprendimas jį grąžinti (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 54 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 29 Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad, atsižvelgiant į sprendimą grąžinti ir galimą sprendimą išsiųsti iš šalies, teisės į veiksmingą teisių gynimo priemonę ir negrąžinimo principo apsauga turi būti užtikrinta tarptautinės apsaugos prašytojui pripažįstant teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kuri – bent jau teisminėje institucijoje – turi visišką stabdomąjį poveikį. Be to, valstybės narės privalo užtikrinti, kad egzistuočių visiška veiksminga galimybė apskusti sprendimą, kuriuo atmetamas tarptautinės apsaugos prašymas, sustabdant bet kokį sprendimo grąžinti poveikį laikotarpiu, kuris nustatytas tokiam skundui pateikti, o jeigu toks skundas jau paduotas, – tol, kol jis bus išnagrinėtas (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 56, 58 ir 61 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją ir 2018 m. liepos 5 d. Nutarties *C ir kt.*, C-269/18 PPU, EU:C:2018:544, 50 punktą).
- 30 Taigi iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad nei Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje, nei Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje, nei Chartijos 47 straipsnyje, aiškinamame atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje numatytas garantijas, nepareigojama nustatyti dviejų instancijų teismo nagrinėjimo. Iš tiesų svarbu tik tai, kad egzistuočių peržiūrėjimo teisme galimybė (šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 28 d. Sprendimo *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, 69 punktą ir 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 57 punktą).
- 31 Šiuo klausimu reikia dar priminti, kad, kadangi Chartijoje įtvirtintos teisės atitinka teises, užtikrinamas EŽTK, pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį siekiama užtikrinti būtiną Chartijoje įtvirtintų teisių, atitinkančių EŽTK užtikrinamas teises, darnumą, nedarant neigiamos įtakos Sąjungos teisės ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo autonomijai (šiuo klausimu žr. 2016 m. vasario 15 d. Sprendimo *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 47 punktą ir 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *K.*, C-18/16, EU:C:2017:680, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Pagal Chartijos 47 straipsnio išaiškinimus jo pirma pastraipa grindžiama EŽTK 13 straipsniu. Taigi Teisingumo Teismas turi užtikrinti, kad aiškinant Chartijos 47 straipsnio pirmą pastraipą būtų užtikrinamas toks apsaugos lygis, kuris nepažeidžia pagal EŽTK 13 straipsnį, kaip jį aiškina Europos Žmogaus Teisių Teismas, suteikiamo apsaugos lygio (pagal analogiją žr. 2016 m. vasario 15 d. Sprendimo *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 77 punktą ir 2018 m. kovo 20 d. Sprendimo *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 62 punktą).
- 32 Vis dėlto remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, net atsižvelgus į bylos pagrindą, grindžiamą tuo, kad dėl suinteresuotojo asmens išsiuntimo gali kilti reali grėsmė patirti EŽTK 3 straipsniu draudžiamą elgesį, pagal EŽTK 13 straipsnį nereikalaujama, nei kad Susitariančiosios Šalys bylas nagrinėtų keliose teisminėse instancijose, nei kad prirėkus suteiktų apeliaciniam procesui savaiminį stabdomąjį poveikį (šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 5 d. EŽTT sprendimo *A.M. prieš Nyderlandus*, CE:ECHR:2016:0705JUD002909409, 70 punktą).

- 33 Vadinas, tarptautinės apsaugos prašytojui, siekiančiam užginčyti sprendimą atmesti jo prašymą ir sprendimą nustatyti jam prievolę grįžti, suteikta apsauga, įtvirtinta Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje, siejamuose su Chartijos 18 straipsniu, 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, apsiriboja viena teismine teisių gynimo priemone.
- 34 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nagrinėjant skundus dėl sprendimų atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir sprendimų grąžinti nagrinėjimą antrosios instancijos teisme ir priimant sprendimą prireikus suteikti tokiam skundui savaiminį stabdomąjį poveikį taikomos, priešingai šio sprendimo 17 punkte pateiktam Belgijos vyriausybės argumentui, procesinės taisyklės, kuriomis įgyvendinama Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje numatyta teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę dėl tokių sprendimų. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad nors pagal procesinės autonomijos principą tokios procesinės nuostatos turi būti įtvirtintos kiekvienos valstybės narės teisės sistemoje, jos turi atitikti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus (pagal analogiją žr. 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 31, 36 ir 50 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2015 m. liepos 16 d. Nutarties *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-539/14, EU:C:2015:508, 33 punktą).
- 35 Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių atitinkamų asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pateikimo procesinės taisyklės neturi būti nepalankesnės, nei taikomos panašioms vidaus teise grindžiamiems skundams (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų naudojimas Sąjungos teisės suteikiamomis teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kone ir kt.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 25 punktą ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 36 Klausimą, ar laikomasi reikalavimų, kylančių iš lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, reikia nagrinėti atsižvelgiant į atitinkamų nuostatų svarbą visam procesui, į minėto proceso eigą ir šių nuostatų taikymo ypatumus įvairiuose nacionaliniuose teismuose (1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Levez*, C-326/96, EU:C:1998:577, 44 punktą ir 2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 38 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 37 Kiek tai susiję su lygiavertiškumo principu, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad siekiant įgyvendinti šį principą reikalaujama vienodai vertinti ieškinius, grindžiamus nacionalinės teisės pažeidimu, ir panašius ieškinius, grindžiamus Sąjungos teisės pažeidimu, bet nereikalaujama skirtingo pobūdžio byloms taikyti tų pačių nacionalinių procesinių taisyklių (2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 34 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 38 Taigi, pirma, reikia nustatyti panašias nagrinėjimo arba ieškinių pareiškimo procedūras ir, antra, išsiaiškinti, ar nacionaline teise grindžiami ieškiniai yra vertinami palankiau nei ieškiniai, kurie skirti iš Sąjungos teisės kylančių atitinkamų asmenų teisių apsaugai užtikrinti (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Baczó ir Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 45 punktą ir 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 19 punktą).
- 39 Kalbant apie ieškinių panašumą, reikia pasakyti, kad nacionalinis teismas, tiesiogiai žinantis taikomas nacionalines procesines taisykles, turi patikrinti, ar atitinkami ieškiniai panašūs savo dalyku, pagrindais ir pagrindiniais elementais (2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39 punktą ir 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 20 punktą).
- 40 Kiek tai susiję su ieškinių panašiu nagrinėjimu, reikia priminti, kad kiekvieną situaciją, kai kyla klausimas, ar nacionalinės procesinės teisės nuostatos, taikomos Sąjungos teise grindžiamiems ieškiniams, yra mažiau palankios nei nuostatos, taikomos panašioms vidaus teise grindžiamiems

ieškiniams, nacionalinis teismas turi nagrinėti atsižvelgdamas į teisės normų svarbą visam procesui, į minėto proceso eigą ir šių teisės normų taikymo ypatumus įvairiuose nacionaliniuose teismuose (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 21 punktą).

- 41 Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodo, kad tam tikrose kitose (ne vien tarptautinės apsaugos) administracinės teisės srityse pagal Nyderlandų teisės aktus yra numatytas apeliacinių skundų savaiminis stabdomasis poveikis. Vis dėlto reikia pažymėti, kad nė vienai iš pastabas Teisingumo Teismui pateikusių šalių nekilo abejonių dėl to, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės normomis paisoma lygiavertiškumo principo. Bet kuriuo atveju Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra jokių įrodymų, leidžiančių įvertinti, ar šiose srityse pateikti apeliaciniai skundai yra panašūs, kiek tai susiję su jų dalyku, pagrindu ir pagrindiniais elementais, nagrinėjama pagrindinėje byloje, ir leidžiančių išnagrinėti, ar pirmieji apeliaciniai skundai turi būti vertinami palankiau nei antrasis, atsižvelgiant į šio sprendimo 40 punkte nurodytus elementus.
- 42 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar laikomasi lygiavertiškumo principo, atsižvelgiant į šio sprendimo 36–41 punktuose nurodytus elementus (pagal analogiją žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 24 punktą).
- 43 Kalbant apie veiksmingumo principą, manytina, kad jis šiuo atveju neapima reikalavimų, kylančių iš Chartija garantuojamų pagrindinių teisių, visų pirma, teisės į veiksmingą teisminę gynybą. Tačiau kadangi, kaip matyti iš šio sprendimo 30 punkto, Chartijos 47 straipsnyje, aiškinamame atsižvelgiant į jos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje numatytas garantijas, tik reikalaujama, kad tarptautinės apsaugos prašytojas, kurio prašymas buvo atmestas sprendimu ir dėl kurio buvo priimtas sprendimas grąžinti, galėtų veiksmingai pasinaudoti savo teisėmis teisme, vien dėl to, kad nacionalinėje teisėje numatyta papildoma instancija neturi savaiminio stabdomojo poveikio, negalima teigti, kad buvo pažeistas veiksmingumo principas.
- 44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2013/32 46 straipsnį ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnį, aiškinamus atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad pagal šias nuostatas nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos numatytas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatyti prievolę grįžti, bet šiai teisių gynimo priemonei nesuteikiama savaiminio stabdomojo poveikio, nors suinteresuotasis asmuo ir nurodo didelę grėsmę, jog bus pažeistas negrąžinimo principas.

Dėl trečiojo klausimo

- 45 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į pirmąjį ir antrąjį klausimus, į trečiąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 46 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos 46 straipsnį ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 13 straipsnį, aiškinamus atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad pagal šias nuostatas nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos numatytas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatyti prievolę grįžti, bet šiai teisių gynimo priemonei nesuteikiama savaiminio stabdomojo poveikio, nors suinteresuotasis asmuo ir nurodo didelę grėsmę, jog bus pažeistas negrąžinimo principas.

Parašai.